

Päätös eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 9 §:n mukaisesta eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuun laajuudesta

Ympäristöterveysjaosto 18.09.2025 § 87
1892/11.05.08.00/2025

Valmistelu ja lisätiedot
Petronella Jansson, I valvontaeläinlääkäri
petronella.jansson2@porvoo.fi
Tiina Tiainen, ympäristöterveydenhuollon päällikkö
tiina.tiainen@porvoo.fi

Porvoon ympäristöterveydenhuolto järjestää tällä hetkellä voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 11 § mukaiset peruseläinlääkäripalvelut ja kiireelliset eläinlääkäripalvelut kaikille eläinlajeille Porvoon, Askolan, Sipoon, Pornaisten, Loviisan ja Lapinjärven alueella. Edellä mainitut peruseläinlääkäripalvelut sekä peruseläinlääkäripalvelut tuotantoeläimille Vantaan kaupungin alueella järjestetään omana tuotantona. Kiireelliset eläinlääkäripalvelut tuotetaan virka-ajan ulkopuolella yhteistoiminnassa Vantaan kaupungin kanssa siten, että Porvoon kaupunki vastaa suurelänpäivystyksestä ja Vantaa pienelänpäivystyksestä. Vastaavat palvelut ostetaan Pukkilan ja Myrskylän kunnille Helsingin yliopiston eläinsairaalta Mäntsälästä.

Porvoon ympäristöterveydenhuollossa on 5 kaupungineläinlääkäri-praktikon virkaa ja kaksi valvontaeläinlääkäri virkaa. Praktikkovirkoihin kuuluu päivystysvelvollisuus kiireellisen eläinlääkäriavun saannin turvaamiseksi sekä kiireellisten eläinsuojelu- ja eläintautilain valvontatoimien hoitamiseksi virka-ajan ulkopuolella. Praktikkoeläinlääkärit tarjoavat kiireellistä eläinlääkäriapua ja osallistuvat eläinsuojelu- ja eläintautivalvontaan myös virka-aikana. Virka-aikana päävastuun eläinlääkäreille määrätyistä valvontatehtävistä kantavat valvontaeläinlääkärit. Asiakaspalvelua ja vastaanottojen tukitoimintoja varten ympäristöterveydenhuollossa on lisäksi 4 eläintenhoitajaa. Eläinlääkäripalveluja tarjotaan kolmella vastaanotolla: Porvoossa, Loviisassa ja Sipoossa.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) tulee voimaan 1.1.2026. Laissa säädetään kuntien ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden vastuista julkisten eläinlääkäripalvelujen järjestäjinä. Järjestäjän tulee huolehtia, että järjestämisvastuuseen kuuluvia yleisen edun kannalta välttämättömiä eläinlääkäripalveluja on saatavilla arkipäivisin ainakin virka-aikaan ja kiireellistä eläinlääkäriapua lisäksi myös virka-ajan ulkopuolella. Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuun laajuus määräytyy jatkossa alueellisten tarpeiden perusteella. Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien tarjoamat palvelut alueella. Lain 9 §:ssä on määritelty palvelujen järjestämisvastuun vähimmäislaajuus: pykälässä 8 § luetellut eläinlääkäripalvelut on järjestettävä elintarvike- ja turkistuotantoa varten pidettäville eläimille

ja kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestettävä kaikille eläimille. Muut 8 §:n mukaiset eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut kuuluvat järjestämisvastuuseen siltä osin kuin niiden järjestäminen on tarpeen eläinlääkäripalvelujen riittävän ja kohtuuhintaisen alueellisen saatavuuden sekä yhteistoiminta-alueelle eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen muiden tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi.

Uuden eläinlääkintähuoltolain 18 §:ssä säädetään yliopistollisesta eläinsairaalaista toiminta-alueensa kuntien ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen tuottajana. Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä Helsingin yliopisto tuottaa eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Kunnat ja yhteistoiminta-alueet maksavat yliopistolle määrittelemänsä alueellisen palvelutarpeen mukaisista palveluista.

Maa- ja metsätalousministeriön ohjeiden mukaan yhteistoiminta-alueen palvelutarpeen arvioinnissa tulee huomioida yhteistoiminta-alueen eläinlajit ja eläinmäärät, selvittää alueellinen markkinatilanne ja arvioida oman tuotannon ylläpitämisen tarpeet. Yhteistoiminta-alueen tulee myös seurata alueen yksityisten palveluntuottajien tarjontaa ja arvioida, miten mahdolliset muutokset vaikuttavat järjestämisvastuuseen tai järjestettävien palvelujen mitoittamiseen. Järjestäjän tulee uudelleenarvioida järjestämisvastuun laajuus säännöllisesti. Kohtuullisuusnäkökohdat huomioiden markkinatilanteen uuden kokonaisarvioinnin ja siitä johtuvan muutokseen vastaamisen aikavälin voidaan katsoa olevan vähintään taloussuunnitelmakausi eli 3 vuotta. Tämä tarkasteluväli on yhtenevä muun muassa sen kanssa, mitä julkisista hankinnoista annetun lain 15 §:n 3 momentissa säädetään avoimuusilmoitukseen liittyvän markkinakartoituksen aikajänteestä.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueen palvelutarpeen arvioimiseksi kartoitettiin alueen eläinmäärät. Alueella on arviolta noin 13 000–24 000 lemmikkieläintä eli noin 1/8–1/4 lemmikkiä asukasta kohti (lähteet mm. Ruokavirasto, Tilastokeskus). Hevostalleja on eläintenpitäjärekisterin mukaan yhteensä noin 360 kpl, josta yli 6 hevosen talleja on noin 110 kpl. Maidontuotantotiloja on alueella vajaa 60 kpl, ja nautatiloja yhteensä noin 160 kpl. Näiden lisäksi lampaidenpitäjiä on eläintenpitäjärekisterin mukaan noin 360 kpl ja sikojen pitäjiä 47 kpl. Eläintenpitäjärekisterin tiedoissa voi olla epätarkkuuksia.

Huhtikuussa 2025 toteutettiin yksityisille eläinlääkäripalvelujen tarjoajille suunnattu kysely osana eläinlääkäripalvelujen tarvekartoitusta. Kysely tehtiin yhteistyössä muiden Uudenmaan kuntien kanssa, ja se kohdistettiin Porvoon ympäristöterveydenhuollon alueen toimijoihin. Kysely lähetettiin yhteensä 20 toimijalle (vastausprosentti 80). Kyselyn perusteella

Porvoon yhteistoiminta-alueella on hyvä palvelutarjonta pieneläimille ja hevosille päivä- ja ilta-aikaan. Ympäri vuorokautista yksityistä päivystystä ei kuitenkaan ole alueella lainkaan. Tuotantoeläinpalvelujen tarjonta on vähäistä, eikä yksikään tuotantoeläimiä hoitava yksityinen eläinlääkäri ole kiinnostunut osallistumaan päivystyksen järjestämiseen.

Palvelutarpeen arvioinnissa on otettava huomioon lisäksi se, että yksityinen palvelujen tuottaja voi valita toiminta-aikansa ja asiakkaansa vapaasti, eikä sillä ole velvollisuutta ottaa vastaan kaikkia avun tarpeessa olevia eläinpotilaita.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue voi tuottaa järjestämisvastuun piiriin kuuluvat palvelut omana toimintanaan tai hankkimalla palvelut yksityisiltä palvelun tarjoajilta. Koska Porvoon ympäristöterveydenhuollon toimialueella ei ole sellaisia yksityisiä eläinlääkäripalvelujen tarjoajia, jotka olisivat kykeneviä ja halukkaita tuottamaan kaikki järjestämisvastuun piiriin kuuluvat palvelut sopimukseen perustuen, Porvoon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkintähuollon järjestämisvastuulle kuuluvat palvelut järjestettäisiin jatkossakin ensisijaisesti omana tuotantona. Riittävän laajaa omaa tuotantoa puoltavat lisäksi kustannusten ennustettavuuden ja lakisääteisten palvelujen keskeytymättömyyden tarve sekä se, että kokonaan ulkoistettujen palveluiden uudelleen käynnistäminen olisi hyvin hidasta ja kallista.

Ympäristöterveydenhuolto vastaisi siten jatkossakin eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 8 §:n mukaisten eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä Porvoon, Askolan, Pornaisen, Sipoon, Loviisan ja Lapinjärven osalta. Lisäksi ympärivuorokautinen päivystys voidaan jatkossakin järjestää yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa. Myös eläinlääkäripalvelujen hankinta Helsingin yliopistolta Myrskylän ja Pukkilan kunnille jatkuisi ennallaan.

Eläinlääkintähuoltolaissa säädetyn järjestämisvastuun vähimmäistason mukaisten kiireellisten eläinlääkäripalvelujen tuottaminen ympärivuorokautisesti edellyttää vähintään nykyistä praktikkoeläinlääkäriresurssia. Jos eläinlääkäripäivystykseen ei voida osoittaa riittävästi praktikkoeläinlääkäreitä, ei virkaehtosopimuksen edellyttämiä lepoaikoja voida turvata ja päivystykseen liittyvä suuri työsidonnaisuus lisää terveyttä vaarantavaa työkuormitusta. Eläinlääkäreiden työturvallisuuden varmistaminen sekä sujuvan asiakaspalvelun turvaaminen edellyttävät vähintään nykyistä eläintenhoitajaresurssia.

Porvoon kaupungin ympäristöterveydenhuollossa hoidetaan arkisin virka-aikaan pääosin pieneläimiä, mutta hevos- ja tuotantoeläinmatkoja tehdään useita viikottain. Vuoden 2024 aikana hoidettiin virka-aikana yhteensä noin 6300 pieneläinpotilasta ja 1000 suurelainta. Päivystysaikana tehtiin noin 250 päivystysmatkaa. Yliopistollinen eläinsairaala hoitaa Myrskylän ja Pukkilan alueella noin 1500 potilasta vuodessa ja näistä suurin osa on tuotantoeläimiä.

Praktikkoeläinlääkäreiden kuukausittaisten tulojen muodostuminen poikkeaa merkittävästi muista palkansaaajista. Eläinlääkintähuoltolain nojalla praktikkoeläinlääkärit perivät eläinpotilaan omistajalta virkaehtosopimuksen mukaisen käynti- ja hoitopalkkion sekä maksun lääkkeiden ja tarvikkeiden käytöstä. Työnantajan maksama kuukausipalkka on alle puolet praktikkoeläinlääkärien tuloista. Mikäli praktikkoeläinlääkäreiden oikeutta ottaa vastaan potilaita tai palveluvalikoimaa huomattavasti rajoitetaan ja eläinlääkäreiden tulotaso niiden vuoksi merkittävästi laskee, heikentää se työn houkuttelevuutta. Järjestämisvastuuseen kuuluvien palvelujen merkittävä rajoittaminen voi lisäksi johtaa siihen, että pieneläinten omistajat siirtyvät päiväsaikaan käyttämään muiden palveluntuottajien palvelua. Myös tämä johtaa eläinlääkärien tulojen merkittävään laskuun ja heikentää työn houkuttelevuutta. Jos henkilöstön irtisanoutumiset lisääntyvät ja rekrytointi vaikeutuu, Porvoon yhteistoimintalueen kyky järjestää kiireellisiä eläinlääkäripalveluja ja eläinsuojelu- sekä eläintautilain kiireellisiä valvontatoimenpiteitä vaarantuu.

Yhteenveto esitykseksi eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuun laajuudeksi

Porvoon ympäristöterveydenhuollon toimialueella järjestämisvastuuseen esitetään kuuluvaksi kaikki 8 § mukaiset palvelut tuotantoeläimille sekä harrastuseläimille. Alla on luettelo em. julkiseen järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista:

- 1) yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi;
- 2) kissojen ja koirien tunnistusmerkintä;
- 3) eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintauodeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyssäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat;
- 4) rokotus;
- 5) loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet;
- 6) suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen;
- 7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta;
- 8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettäville naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille;
- 9) kastratio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle;
- 10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin;

- 11) sairaalle elintarvike- tai turkistuantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutusmahaleikkaus;
- 12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon;
- 13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus;
- 14) eläimen lopetus.

Rokotukset, tunnistusmerkintä ja loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet ovat keskeisiä eläintautien ennaltaehkäisyssä ja hallinnassa. Näiden palvelujen järjestäminen julkisesti varmistaa, että alueella on valmius reagoida nopeasti eläintautitilanteisiin tai niiden uhkiin, mikä on osa kunnan lakisääteistä eläintautivalmiutta.

Perustelut järjestämisvastuun esitetulle laajuudelle:

- välttämätön eläinlääkintähuoltolain mukaisten ja yleisen edun kannalta välttämättömien tuotantoeläimille tarkoitettujen peruseläinlääkäripalvelujen sekä ympärivuorokautisten kiireellisten eläinlääkäripalvelujen järjestämisen turvaamiseksi
- välttämätön yhteistoiminta-alueelle eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi.
- tärkeä riittävän ja kohtuuhintaisen alueellisen saatavuuden varmistamiseksi

Täydentävät palvelut

Järjestämisvastuun ylittäviin ns. täydentäviin eläinlääkäripalveluihin ei lain 17 §:n mukaan sovelleta kuntalain mukaista yhtiöittämisvelvollisuutta, kun palvelut ovat sisältönsä ja mitoituksensa puolesta oikeasuhtaista ottaen huomioon järjestäjän tämän lain mukaiset tehtävät sekä yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkärivastaanotoilla tarjottaisiin jatkossakin vähäisessä määrin uuden eläinlääkintähuoltolain (285/2023) tarkoittamia täydentäviä palveluja, jotka eivät kuulu lain 8 ja 9 §:n mukaisiin järjestämisvastuuseen kuuluviin toimenpiteisiin.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon toimialueella tarjottaviin täydentäviin palveluihin esitetään kuuluvaksi seuraavat toimenpiteet:

- koiran kohdunpoistoleikkaus (märkäkohtu)
- koiran sekä muiden lemmikkien keisarinleikkaus, joita ei ole mainittu eläinlääkintähuoltolain 8 §:n 13. kohdassa
- koiran sterilaatio, laajan kasvaimen poisto ja muu vastaava laaja pehmytosakirurgia

- ultraäänitutkimus
- eläinten hyvinvoinnin ylläpitoon liittyvät eläintenhoitajien toimenpiteet kuten kynsien leikkuu, karvojen ajelu, anaalirauhasten tyhjennys ja muut vastaavat toimenpiteet

Edellä mainittujen kirurgisten toimenpiteiden, kuten keisarileikkauksen tai märkäkohtuleikkauksen, tekeminen myös koirille on tarpeen, mikäli alueen yksityiset toimijat eivät ota potilasta vastaan. Toimenpiteiden vaihtoehto on eläimen lopettaminen tarpeettoman kärsimyksen estämiseksi. Koiran sterilaatioleikkaus sekä muu kiireetön vatsaontelokirurgia ylläpitää eläinlääkäreiden riittävää osaamista edellä mainittuihin kiireellisiin leikkauksiin.

Ultraäänitutkimukset ovat keskeinen osa kiireellisten eläinlääkäripalvelujen nykyaikaista diagnostiikkaa ja vaikuttavat suoraan hoitopäätöksiin, minkä vuoksi niitä tultaisiin jatkossakin tarjoamaan osana Porvoon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkäripalveluja.

Eläimen omistajien opastaminen eläinten asianmukaiseen perushoittoon sekä niihin liittyvän palvelun antaminen silloin, kun omistaja ei näihin hoitotoimenpiteisiin itse kykene, ennaltaehkäisee sairauksia sekä estää eläinten tarpeetonta kärsimystä.

Täydentävien palvelujen tarjoaminen esitetyssä laajuudessa tukee henkilöstöstön ammatillista osaamista ja henkilöstö kokee sen myös eettisesti mielekkääksi. Mahdollisuus tehdä leikkauksia auttaa ylläpitämään ja kehittämään kliinisiä taitoja, jotka ovat olennaisia sekä potilasturvallisuuden että henkilöstön työmotivaation kannalta.

Täydentävät palvelut hinnoitellaan markkinaperusteisesti, ja asiakkailta peritään maksu kaupungille aiheutuneiden todellisten kulujen mukaisesti. Maksujen tuoton arvioidaan olevan noin 5000 € vuodessa.

Ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Porvoon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuuseen eläinlääkintähuoltolain 9 §:n nojalla kuuluvat kaikki eläinlääkintähuoltolain 8 §:ssä luetellut toimenpiteet. Järjestämisvastuu kattaa yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut ja turvaa eläinlääkintähuollon tehtäväkokonaisuuden hoitoa.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkäripalvelujen palveluvalikoimaan kuuluu lisäksi vähäinen määrä markkinoilla tarjottavia täydentäviä palveluja, mikä osaltaan turvaa eläinlääkintähuollon tehtäväkokonaisuuden hoitoa.

Päätös:
Ehdotus hyväksyttiin.
